

Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze dne 14.08.1974, sp. zn. 6 Co 79/74, ECLI:CZ:NS:1974:6.CO.79.1974.1

Číslo: 43/1975

Právní věta: U poživatele starobního důchodu nemůže jít ohledně doby, v níž tento důchod pobíral, o přerušení zaměstnání ve smyslu ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. /1/

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 14.08.1974

Spisová značka: 6 Co 79/74

Číslo rozhodnutí: 43

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důchod, Přerušení zaměstnání, Sociální zabezpečení

Předpisy: 101/1964 Sb. § 8
§ 10 121/1975 Sb. § 13
§ 15

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 43/1975 sb. rozh.

U poživatele starobního důchodu nemůže jít ohledně doby, v níž tento důchod pobíral, o přerušení zaměstnání ve smyslu ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. /1/

(Usnesení Nejvyššího soudu ČSR ze 14. 8. 1974, [6 Co 79/74](#))

Rozhodnutím Úřadu důchodového zabezpečení v Praze byla zamítnuta žádost navrhovatele, který je od 17. 4. 1958 poživatel starobního důchodu, o přiznání invalidního důchodu pro nemoc z povolání, protože od skončení zaměstnání v roce 1957 uplynula do vzniku plné invalidity (do roku 1973) doba delší dvou roků (§ 20 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb.).

Navrhovatel se v opravném prostředku proti uvedenému rozhodnutí domáhal přiznání plného invalidního důchodu pro nemoc z povolání, která podle jeho názoru vznikla dříve než v roce 1957, neboť pracoval od roku 1917 do roku 1957 ve slévárně šedé litiny a již v té době trpěl silnými průduškovými obtížemi, jež byly následkem jeho povolání. V průběhu řízení pak uvedl, že mu byl v roce 1957 přiznán invalidní důchod, který mu byl v roce 1958 odňat a byl mu přiznán starobní důchod; v roce 1958 ani později již nemohl být zaměstnán ze zdravotních důvodů, takže přerušil

zaměstnání z vážných důvodů podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb.

Krajský soud v Plzni zrušil přezkoumávané rozhodnutí, poněvadž dospěl k závěru, že nelze přehlédnout, že navrhovateli byl přiznaný invalidní důchod odňat 16.4. 1958, tedy po dosažení 60 let jeho věku, a že ani po odnětí invalidního důchodu nemohl navrhovatel nastoupit zaměstnání ze zdravotních důvodů. Podle názoru soudu prvního stupně nasvědčoval obsah rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení z 26.3. 1958 o odnětí invalidního důchodu tomu, že invalidní důchod byl odňat z toho důvodu, že posudková komise uznala navrhovatele jen částečně invalidním. Navrhovatel svým tvrzením o nepřetržitosti svého nepříznivého zdravotního stavu napadá ve skutečnosti správnost tehdejšího rozhodnutí posudkové komise o zániku plné invalidity. Pokud by se toto jeho tvrzení ukázalo správné, znamenalo by to, že nárok na invalidní důchod pro obecné onemocnění by mu náležel nepřetržitě i po dni 16. 4. 1958 a že pak v roce 1971, kdy k ostatním jeho nemocem přistoupila nemoc z povolání, která by pak byla hlavní příčinou plné invalidity, by mu vznikl nárok na invalidní důchod pro nemoc z povolání, popřípadě na zvýšení původního invalidního důchodu z důvodu této nemoci. Soud prvního stupně poukazoval dále na to, že nebylo možno přejít navrhovatelovo tvrzení, že po odnětí invalidního důchodu mu vážné důvody bránily v opětovém nástupu zaměstnání, takže jeho zaměstnání by v takovém případě bylo přerušeno od roku 1957 za podmínek ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb.

Odpůrce v odvolání vytýkal rozhodnutí soudu prvního stupně, že se soud při rozhodování spokojil s posudkem krajské posudkové komise sociálního zabezpečení v P., který se zabýval jen otázkou doby vzniku navrhovatelovy plné invalidity pro nemoc z povolání, avšak nezabýval se otázkou případného trvání navrhovatelovy invalidity z obecných příčin i po roce 1958. Dále vyslovil názor, že navrhovateli, který již před odnětím invalidního důchodu splnil podmínky nároku na starobní důchod, nehrozilo nebezpečí, že při nenastoupení nového zaměstnání nebude mít nároky z důchodového zabezpečení, takže nemohl mít právní zájem na tom, aby bylo vysloveno, aby při volbě, zda má být dále zaměstnán či zda má odejít do starobního důchodu, byly vážnými důvody ve smyslu ustanovení § 8 odst. 2 k zákonu, č. 101/1964 Sb. se všemi právními důsledky takového výroku, tedy i s tím důsledkem, že neuplynula dvouletá lhůta uvedená v ustanovení § 20 odst. 1 citovaného zákona.

Nejvyšší soud ČSR usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb. /2/ náleží invalidní (částečný invalidní) důchod pracovníku, který byl zaměstnán po dobu potřebnou pro nárok na důchod podle ustanovení § 21 téhož zákona a v době trvání zaměstnání nebo nejpozději do dvou roků po jeho skončení se stal plně (částečně) invalidní. Jde o základní podmínku pro vznik nároku na invalidní (částečný invalidní) důchod, bez jejíhož splnění nárok na invalidní (částečný invalidní) důchod nevznikne.

Na tom nemění nic ustanovení § 20 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb., podle něhož invalidní důchod nenáleží pracovníku, který v době vzniku plné invalidity již splnil podmínky pro nárok na starobní důchod, pokud plná invalidita není následkem pracovního úrazu, jemuž je naroveň postavena nemoc z povolání. Z tohoto ustanovení vyplývá, že i když pracovník splňuje podmínky podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb., nemá nárok na invalidní důchod, jestliže v době vzniku plné invalidity již splňuje podmínky pro nárok na starobní důchod. Výjimku z tohoto omezení tvoří případy, v nichž pracovník, který splňuje předpoklady pro nárok na starobní důchod, se stane plně invalidní pro následky pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. V takovém případě má pracovník nárok na plný invalidní důchod při pracovním úrazu, ovšem za předpokladu, že splňuje podmínky nároku na invalidní důchod, jak je stanoví § 20 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb.

Podmínka stanovená v § 20 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb. by byla splněna také v tom případě, kdyby se prokázalo, že navrhovateli byl v roce 1958 neprávem odňat invalidní důchod a že byl nadále plně invalidní až do vzniku plné invalidity při pracovním úrazu (pro nemoc z povolání), i když pobíral po tuto dobu starobní důchod.

Jestliže nebude prokázáno, že navrhovatel byl i po odnětí invalidního důchodu plně invalidní do vzniku plné invalidity pro nemoc z povolání, nebude zde již třeba uvažovat o možnosti přerušení zaměstnání z vážných důvodů podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb., když navrhovatel již splňoval v dubnu 1958 všechny podmínky pro vznik nároku na starobní důchod, vystoupil ze zaměstnání, požádal o starobní důchod a stal se poživitelem starobního důchodu.

Zákon o sociálním zabezpečení takový případ neřeší, a proto je nutno hledat jeho řešení výkladem zákonných ustanovení, která zde přicházejí v úvahu. Účelem ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. je chránit pracovníka před nepříznivými následky, které by ho stihly, kdyby např. přerušil zaměstnání (§ 6 a § 7 zákona č. 101/1964 Sb.) na dobu delší než pět roků a jeho zaměstnání po přerušení by netrvalo aspoň tři roky (§ 8 odst. 1 téhož zákona). Pak by se mu totiž nezapočítalo zaměstnání před jeho přerušením. Jiným nepříznivým následkem přerušení zaměstnání, a to i kratšího pěti roků, v posledních deseti, popřípadě pěti kalendářních rocích před rokem, v němž vznikl nárok na důchod (§ 9 odst. 2, věta první, zákona č. 101/1964 Sb.), je vliv na průměrný měsíční výdělek, neboť podle ustanovení § 12 odst. 1 vyhlášky č. 102/1964 Sb. /3/ se do doby, z níž se vypočítává průměrný měsíční výdělek, zahrnují také období, v nichž neměl pracovník žádný výdělek. Do této doby se však nezahrnují náhradní doby a doby, po které bylo zaměstnání přerušeno z vážných důvodů (§ 8 zákona č. 101/1964 Sb.).

Pokud bylo zaměstnání přerušeno z vážných důvodů, posuzují se podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. nároky z důchodového zabezpečení tak, jako by pracovník nepřerušil zaměstnání; doba přerušení se však nezapočítává do doby zaměstnání. O tom, zda zaměstnání bylo přerušeno z vážných důvodů, rozhoduje na žádost pracovníka okresního národní výbor.

Při výkladu tohoto zákonného ustanovení je významný odkaz na ustanovení § 6 a § 7 zákona č. 101/1964 Sb. obsažený v § 8 odst. 1 téhož zákona, který se vztahuje i na odstavec druhý ustanovení § 8 citovaného zákona. Podle úvodní části ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 101/1964 Sb. se rozumí dobami zaměstnání doby tam uvedené pro případy, v nichž se podle tohoto zákona požaduje pro vznik nebo výši nároku na důchod určitá doba zaměstnání. Je tu tedy míněna doba zaměstnání požadovaná pro vznik nebo výši nároku na důchod. O tento případ nemůže jít, jestliže pracovníkovi již vznikl nárok na starobní důchod, pracovník o něj požádal, byl mu přiznán a stal se tedy poživitelem tohoto důchodu, jak je tomu v projednávané věci. Pak tu již nejsou společensky závažné důvody, pro něž je výjimečně umožněno dosáhnout splnění podmínky zaměstnání, bez níž by jinak pracovník nemohl získat nárok z důchodového zabezpečení. Proti možnosti použít ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. svědčí i jeho logický výklad, neboť pojmově nejde o přerušení zaměstnání, jestliže pracovník po splnění všech podmínek pro vznik nároku na důchod a jeho výši zaměstnání skončí a stane se poživitelem starobního důchodu. Pak jde totiž o skončení a nikoliv o přerušení zaměstnání, jež pojmově předpokládá úmysl pracovníka po odpadnutí vážného důvodu přerušení opětovně do zaměstnání nastoupit. To tomu v projednávané věci rovněž nebylo. Tyto všechny úvahy platí i pro případy poživatelů poměrného starobního důchodu.

Ze všech uvedených důvodů dospěl proto odvolací soud k závěru, že doba požívání starobního (poměrného starobního) důchodu není přerušením zaměstnání z vážných důvodů podle ustanovení § 8 odst. 2 zákona č. 101/1964 Sb. Proto zrušení přezkoumávaného rozhodnutí Úřadu důchodového zabezpečení soudem prvního stupně z tohoto důvodu neobstojí.

Bylo proto usnesení soudu prvního stupně zrušeno a věc mu vrácena k dalšímu řízení a k novému

rozhodnutí (§ 221 odst. 1 o. s. ř.). Bude úkolem soudu prvního stupně, aby doplnil řízení v uvedeném smyslu a v novém rozhodnutí rozhodl také o nákladech odvolacího řízení (§ 224 odst. 3 o. s. ř.).

- 1) Srov. nyní § 13 zákona č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení.
- 2) Srov. nyní § 25 zákona č. 121/1975 Sb. o sociálním zabezpečení.
- 3) Srov. nyní § 15 odst. 1 vyhlášky č. 128/1975 Sb.